

บทที่ 3 การเขียนคำนิยาม

คำนิยาม (Definition) คือข้อความที่กล่าวถึงคุณลักษณะทั้งหมดของศัพท์ ไม่ใช่กล่าวถึงคุณลักษณะเพียงบางส่วน หรือกล่าวถึงคุณสมบัติและลักษณะบังเอิญ คุณลักษณะทั้งหมดของศัพท์ ได้แก่ ลักษณะที่ใกล้ชิดกัน กับลักษณะที่แตกต่างกันของศัพท์

การเขียนคำนิยามถือเป็นขั้นแรกของการเรียงความ เพราะเป็นการทำให้รู้จักอธิบายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ใช้ถ้อยคำกะทัดรัด ให้ทราบว่า คำนั้นคำนี้ สิ่งนั้นสิ่งนี้มีความหมายว่าอย่างไรหรือมีลักษณะอย่างไร ตัวอย่างการเขียนคำนิยามที่ดีและกระชับก็คือ การนิยามศัพท์ในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ นั่นเอง

1. การเขียนคำนิยาม การเขียนคำนิยาม แบ่งได้เป็น 2 ชั้น คือ

1.1 คำนิยามกล่าวถึงลักษณะทั่วไป การเขียนคำนิยามลักษณะนี้นับเป็นขั้นแรก กล่าวคือ เป็นการบอกว่าสิ่งที่เราจะนิยามนั้นเป็นอะไร จัดอยู่ในชนิดหรือจำพวกใด เช่นว่า เป็นคน เป็นสถานที่ เป็นเครื่องมือ เป็นศาสตร์หรือวิชา เป็นต้น

1.2 คำนิยามกล่าวถึงลักษณะพิเศษ การเขียนคำนิยามลักษณะนี้ถือเป็นขั้นที่สอง คือการอธิบายสิ่งที่เรากล่าวไว้ในขั้นแรกให้ชัดเจน โดยให้รายละเอียดที่จำเป็นซึ่งจะแยกสิ่งที่เรานิยามนั้นออกจากสิ่งอื่น ๆ ในชนิดหรือจำพวกเดียวกัน เช่น เป็นคนที่ประกอบอาชีพอะไร เป็นสถานที่ที่มีลักษณะอย่างไร หรือเป็นเครื่องมือที่ใช้ทำอะไร เป็นต้น

ตัวอย่าง

คำ	ชนิดหรือประเภท	รายละเอียดที่แตกต่างกัน
1. กะทกรก	ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง	เปลือกลำต้นสีเทาดำ ใบป้อมเป็นแฉก กลางใบแหลม ดอกสีขาว ผลกลมมีรกหุ้ม เมื่อสุกสีเหลือง กินได้
2. โรงนา	กระท่อม	ที่ชาวไร่ชาวนาปลูกไว้เพื่อเฝ้าพืชผลหรือเก็บเครื่องมือ เช่น คันไถ คราด เป็นต้น

คำ	ชนิดหรือประเภท	รายละเอียดที่แตกต่างกัน
3. โรงงาน	สถานที่	ผลิตสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคหรือวัสดุอื่น ๆ
4. ครู	ผู้	อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้และจริยธรรม
5. กล้องโทรทรรศน์	เครื่องมือชนิดหนึ่ง	ใช้ขยายดูของที่อยู่ไกลให้เข้ามาใกล้หรือขยายให้ใหญ่ขึ้น
6. เข็มทิศ	เครื่องมือชนิดหนึ่ง	ใช้ชี้บอกทิศ มีเข็มเป็นแม่เหล็ก ปลายเข็มจะชี้ทิศเหนือเสมอ เป็นประโยชน์ในการเดินทาง
7. ชะมด	ข้อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่ง	มีสี่เท้า ลำตัวเรียวยาว หน้าแหลม ขนสีเทาหรือน้ำตาล มีจุดดำประทั่วตัว หางยาวมีลายเป็นปล้อง ๆ หากินเวลากลางคืน
8. ปลาหมึก	ข้อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง	รูปร่างเรียวยาว ลำตัวแบนข้าง ปลายหางเรียวยาว หัวเล็ก หน้าอกยื่นเล็กน้อย จะงอยปากสั้นหุ้มเกล็ดเล็ก ครีบหลังยาวจดโคนหาง ครีบหู ครีบท้อง ครีบหางยาว ปลายแหลม ลำตัวสีน้ำตาลปนเทา หลังสีเทาปนดำ ท้องสีขาวเงิน ครีบสีน้ำตาลหรือเหลืองอ่อน
9. ดาราศาสตร์	วิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง	ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวเคราะห์และดวงดาวต่าง ๆ
10. พฤกษศาสตร์	วิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง	ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพืชชนิดต่าง ๆ ในด้านการดำรงชีวิต โครงสร้าง การเจริญเติบโต การจำแนกพันธุ์ เป็นต้น

2. ข้อควรระวังในการเขียนคำนิยาม

เมื่อจะเขียนคำนิยาม ควรหลีกเลี่ยงข้อบกพร่องต่อไปนี้

2.1 การเขียนคำนิยามที่กว้างเกินไป (Overly Broad Definition) การเขียนคำนิยามจะต้องไม่กว้างเกินไป ถ้าหากท่านจะเขียนคำนิยามคำว่า “เม่น : สัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่ง มีเส้นขนสีดำและยาว” การเขียนคำนิยามเช่นนี้จัดว่าบกพร่อง เพราะแมวหรือสุนัข ก็อาจมีลักษณะเช่นนี้ได้ ถ้าจะเขียนคำนิยามให้แคบเข้า ควรจะเป็นว่า “เม่น : สัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่ง หน้าแหลม ตัวสั้นป้อม มีเส้นขนสีดำกลมยาว เรียวแหลมแข็ง เมื่อถูกรบกวนจากศัตรู จะตั้งชันและจะสลับขนได้”

2.2 การเขียนคำนิยามที่แคบเกินไป (Overly Narrow Definition) การเขียนคำนิยามบางครั้งเขียนแคบเกินไปซึ่งเป็นข้อควรระวังมาก เช่น “น้ำมันเครื่อง : น้ำมันเหลวที่ผลิตขึ้นใช้หล่อลื่นเครื่องยนต์” หรือ “เครื่องแบบ : เครื่องแต่งกายสำหรับนักเรียน” โดยแท้จริงแล้ว น้ำมันเครื่องมิใช่ใช้เฉพาะหล่อลื่นเครื่องยนต์และเครื่องแบบมิใช่เครื่องแต่งกายสำหรับนักเรียนเท่านั้น น้ำมันเครื่องยังใช้หล่อลื่นเครื่องยนต์ชนิดอื่น ๆ และเครื่องแบบก็เป็นเครื่องแต่งกายของหมู่คณะอื่น ๆ อีก เช่น ข้าราชการและพนักงานห้างร้านบริษัท ฉะนั้นการจำกัดว่าเป็น “รถยนต์” หรือ “นักเรียน” จึงเป็นการเขียนคำนิยามที่แคบเกินไป ที่ถูกต้องควรเขียนคำนิยามว่า

“น้ำมันเครื่อง : น้ำมันประเภทหนึ่ง มีลักษณะเหลวใช้หล่อลื่น เพื่อลดความเสียดทานในเครื่องจักรกลต่าง ๆ” และ “เครื่องแบบ : เครื่องแต่งกายที่กำหนดให้แต่งเหมือนกัน เฉพาะหมู่หนึ่งคณะหนึ่ง”

2.3 การเขียนคำนิยามวนเวียน (Circular Definition) การเขียนคำนิยามไม่ควรนำคำที่จะต้องนิยามอยู่แล้วหรือคำที่เกี่ยวข้องมาเขียนลงไป เพราะจะทำให้คำนิยามนั้นวนเวียนและไม่เข้าใจ นั่นคือ แสดงว่า เรามิได้อธิบายแยกแยะให้เข้าใจแต่ประการใด เช่น “วิศวกร : ผู้ประกอบงานวิศวกรรม” ผู้อ่านจะไม่เข้าใจเลยว่า วิศวกรรม คืออะไร เพราะมิได้ขยายความให้ชัดเจนขึ้นว่า งานด้านวิศวกรรมนั้นได้แก่อะไรบ้าง ถ้าจะให้ชัดเจนควรเขียนว่า “วิศวกร : ผู้ประกอบงานที่เกี่ยวกับการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์ใช้” หรือ “จิตแพทย์ : แพทย์ผู้รักษาโรคทางจิต” ผู้อ่านจะไม่ทราบโรคทางจิตคืออะไร เช่นเดียวกัน ฉะนั้นควรเขียนใหม่ว่า “จิตแพทย์ : แพทย์ผู้วินิจฉัยและรักษาผู้มีอาการผิดปกติทางจิต”

2.4 การเว้นชนิดหรือประเภท (Omission Category) การเว้นใช้คำที่บอกชนิดหรือประเภทของสิ่งที่จะนิยามยอมทำให้การนิยามคำศัพท์ไม่ชัดเจนได้ เช่น “ปืมน้ำมัน : ที่ขายน้ำมัน” และ “การผัดวันประกันพรุ่ง : บุคคลที่มีนิสัยชักช้าในการกระทำสิ่งที่ไม่จำเป็น” การเขียนคำนิยามทั้งสองคำนี้ผิดพลาดมาก เพราะเว้นชนิดหรือประเภทของคำที่แสดง

ความหมายเฉพาะ ในที่นี้ควรเขียนคำนิยามใหม่ให้ชัดเจนขึ้นว่า “ปืมน้ำมัน : สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง” และ “การผัดวันประกันพรุ่ง : นิสัยที่ชอบเลื่อนเวลาที่จะกระทำสิ่งซึ่งสำคัญออกไปครั้งแล้วครั้งเล่า”

2.5 คำที่ไม่คุ้น (Unfamiliar Terms) เพื่อความชัดเจนแจ่มแจ้ง การเขียนคำนิยามควรใช้คำที่ผู้อ่านคุ้นหรือเข้าใจดีแล้ว เช่น “ธาตุ : สิ่งที่อยู่เป็นส่วนสำคัญที่ค้ำกันเป็นร่างของสิ่งทั้งหลาย โดยทั่ว ๆ ไปเชื่อว่ามี 4 ธาตุ ได้แก่ ปฐพีธาตุ อโปธาตุ เตโชธาตุ และวาโยธาตุ” ในที่นี้ควรเขียนใหม่โดยใช้คำที่ผู้อ่านคุ้นด้วยการเปลี่ยนคำศัพท์เป็นคำธรรมดา จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจคำนิยามนี้มากยิ่งขึ้น คือ “ธาตุ : สิ่งที่อยู่เป็นส่วนสำคัญที่ค้ำกันเป็นร่างของสิ่งทั้งหลาย โดยทั่ว ๆ ไปเชื่อว่ามี 4 ธาตุ ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม” กฎเกณฑ์ข้อนี้มีใช้ให้หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์ทางวิชาการ แต่ศัพท์ทางวิชาการก็มีความจำเป็นต้องใช้เพื่อความชัดเจนมากกว่าใช้ถ้อยคำธรรมดา เช่น “แกลอน : หน่วยวัดความจุของอังกฤษ 1 แกลอน = 4.5 ลิตร” ในกรณีนี้ควรใช้ศัพท์ทางวิชาการ จะทำให้เข้าใจชัดเจนกว่า คือ “แกลอน : หน่วยวัดปริมาตรของอังกฤษ 1 แกลอน = 4.5 ลิตร”

3. การเขียนขยายความคำที่จะนิยาม การเขียนคำนิยามนั้น ผู้เขียนจะต้องพึงเล็งถึงคำตั้งคำอธิบายหรือคำนิยามและผู้อ่าน โดยเฉพาะคำที่จะนิยามนั้นให้คำนิยามไม่ได้ทุกคำจึงจำเป็นจะต้องใช้การขยายความคำที่จะนิยามโดยวิธีบรรยายลักษณะอื่น ๆ ฉะนั้น การขยายความเพื่อความเข้าใจแจ่มแจ้งเป็นกลวิธีการเขียนอย่างหนึ่ง ข้อเขียนที่ดีควรมีรายละเอียดที่ชัดเจนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการนิยาม การขยายความคำที่จะนิยามมีหลายชนิด คือ

3.1 การเปรียบเทียบ (Comparison) การเปรียบเทียบช่วยในการนิยามสิ่งใหม่ ๆ หรือวัตถุที่ไม่คุ้น สิ่งประดิษฐ์ แนวคิด หรือกรรมวิธี การเปรียบเทียบจะชี้ให้เห็นความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างสิ่งใหม่กับสิ่งที่ผู้อ่านคุ้นอยู่ หลายสิ่งหลายอย่างที่อาจนำมาเปรียบเทียบตัวอย่างเช่น อาจเปรียบเทียบในด้านคุณสมบัติทางกายภาพ รูปทรง วิธีปฏิบัติ ขนาด ความแข็งแรง หรือประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้การเปรียบเทียบขยายความคำที่จะนิยามเพื่อความกระจ่างชัดของถ้อยคำที่นิยามนั้น เช่น

“ดอกไม้รุ่ง : ดอกไม้เพลิงชนิดหนึ่ง ทำด้วยดินจุด ใสในห่อกระดาษขดเหมือนไส้ไก่ แฉนวนไว้ตามศาลา เพื่อจุดเวลาค่ำให้มีแสงสว่างตลอดรุ่งใช้แทนโคม”

– เปรียบเทียบลักษณะ

“เชื้อ : ซ้อปลาชนิดหนึ่ง รูปร่างเหมือนปลาตีน ลำตัวยาว ครีบออกใหญ่และแข็งแรง ใช้เดินบนเลนได้ ชอบอาศัยอยู่ในรูตามชายฝั่งทะเล”

– เปรียบเทียบรูปทรง

“เจ็ยวกระแต : ชื่อไม้ต้นขนาดย่อมชนิดหนึ่ง ดอกสีขาว มีกลิ่นหอมแรงคล้าย พุทธรักษา”

- เปรียบเทียบคุณสมบัติ

“ดูเหว่า : ชื่อนกชนิดหนึ่ง ตัวผู้สีดำ ตัวเมียสีน้ำตาลแก่ มีลายสีขาวเกือบทั่วตัว ขนาดย่อมกว่ากาเล็กน้อย บางทีก็มีลายจุดขาว ๆ ”

- เปรียบเทียบขนาด

“เนตบอล : กีฬาอย่างหนึ่ง คล้ายบาสเกตบอล มีผู้เล่นฝ่ายละ 7 คน และส่งลูกบอลโดยวิธีโยนหรือขว้างเท่านั้น ห้ามเตะหรือตบลูกบอลกับพื้น”

- เปรียบเทียบการปฏิบัติหรือวิธีเล่น

3.2 การจำแนก (Classification) การจำแนกมีประโยชน์สำหรับการขยายความ คำที่จะนิยามก็คือเมื่อเราต้องการจะแยกประเภทของคำตั้งและต้องการอธิบายขยายความ ประเภทต่างๆ ในคราวเดียวกัน การจำแนกนี้จะช่วยขยายความคำที่จะนิยามให้มีความชัดเจน แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น เช่น

“คำติดต่อ : ชื่อภาษากลุ่มหนึ่งซึ่งแบ่งโดยรูป คือใช้วิธีเอาคำเติมไปติดต่อเข้ากับ คำตั้ง ได้แก่ ภาษาตาก ทมิฬ ชาว มลายู ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เกาหลี เป็นต้น”

“เบญจกัลยาณี : หญิงมีลักษณะงาม 5 ประการ คือ 1. ผงงาม 2. เนืองงาม (คือเหงือกและริมฝีปากแดงงาม) 3. ฟันงาม 4. ผิวงาม 5. วัยงาม (คือดูงามทุกวัย)”

“ตรีภาพพิช : พิชภาพ 3 อย่าง คือ กระชาย รากข่า รากกะเพรา”

“ทศศีล : ศีลสิบ ได้แก่ 1. เว้นจากการฆ่าสัตว์ 2. เว้นจากการลักทรัพย์ 3. เว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม 4. เว้นจากการกล่าวคำเท็จ 5. เว้นจากการดื่มน้ำเมา 6. เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล 7. เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี และดูการละเล่น 8. เว้นจากการตัดดอกไม้ ของหอมและเครื่องลูบไล้ 9. เว้นจากการนอนที่นอนอันสูงใหญ่ หรุหร่า พุ่มเฟื่อย 10. เว้นจากการรับเงินทอง”

3.3 การอธิบายกรรมวิธี (Process Explanation) การอธิบายกรรมวิธีเป็นวิธีขยายความที่พิเศษจากการให้คำนิยามธรรมดา การให้คำนิยามกรรมวิธีนี้ทำได้ยากเพราะไม่ทราบว่าจะเขียนคำนิยามให้เข้าใจได้โดยวิธีใด นอกจากอธิบายกรรมวิธีเป็นขั้น ๆ ผู้อ่านจึงจะเข้าใจคำที่จะนิยามนั้นได้โดยชัดเจนแจ่มแจ้ง กรรมวิธีที่กล่าวนี้ ได้แก่ กระบวนการผลิต สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เหตุการณ์ต่างๆ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือกระบวนการคิด เช่น

“สุริยุปราคา : ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และโลก โคจรมาอยู่ในแนวเดียวกัน โดยดวงจันทร์อยู่ระหว่างกลาง ทำให้เงาดวงจันทร์บังดวงอาทิตย์”

“ขนมหม้อแกง : ชื่อขนมหวานชนิดหนึ่ง ทำด้วยถั่ว ไข่ น้ำตาล ใส่น้ำตาลแล้วผิงไฟ”

“น้ำค้าง : ไอน้ำในอากาศที่อุณหภูมิลดลงแล้วหยาดลงมาค้างบนใบไม้ใบหญ้าในเวลา กลางคืนหรือเช้ามืด”

“ควบแน่น : กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของไอเป็นของเหลวโดยวิธี ลดอุณหภูมิลง”

“ความรู้สึกด้อย : ความรู้สึกที่ตัวเองปรับตัวได้ไม่เท่าเทียมบุคคลทั่วไป ความรู้สึกนี้ ไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในจิตใต้สำนึกและผู้นั้นไม่จำเป็นต้องมีปมด้อย อาจเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม หนึ่งหรือในบางขณะเท่านั้น แต่ถ้าเกิดขึ้นบ่อยๆ และมีได้แก่ไขก็อาจเก็บกดไว้จนเกิดเป็น ปมด้อยได้”

3.4 การอธิบายให้เห็นภาพ ความเป็นเหตุผล และการเปลี่ยนความหมาย
(Illustration, Causation and Negation)

3.4.1 การอธิบายให้เห็นภาพ (Illustration) การอธิบายให้เห็นภาพเป็นการ ใช้อธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แทรกขึ้น เหตุการณ์โดยทั่ว ๆ ไปหรือตัวอย่าง ที่ยกขึ้นชี้แจง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการอธิบายคำที่จะนิยามซึ่งเป็นคำนามธรรมจะทำให้ ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนในความหมายของคำที่จะนิยามนั้น เช่น

“กลัว : รู้สึกหวาดเพราะคาดว่าจะประสบภัย เช่น กลัวเสือ กลัวไฟไหม้”

“อำนาจ : ความสามารถหรือสิ่งที่สามารถทำหรือบันดาลให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ เช่น อำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์”

“กระชั้น : ใกล้ชิด (ใช้แก่เวลาหรือเหตุการณ์) เช่น เวลากระชั้นเข้ามา ชี้นำจบ กระชั้นมา”

3.4.2 ความเป็นเหตุผล (Causation) ความเป็นเหตุผลเป็นการนิยามคำด้วยการกล่าวถึงสาเหตุของเหตุการณ์ เงื่อนไข ปัญหา และทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น

“จิตบำบัด : วิชาที่ศึกษาผู้ป่วยหรือผู้มีปัญหาทางด้านจิตใจด้วยวิธีที่จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาสนทนากับผู้ที่มารับการรักษาเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของโรคหรือปัญหาแล้ว หาทางแก้ไข”

“ต้อเนื้อ : โรคอย่างหนึ่งเกิดที่ลูกตา ทำให้ตาพิการมองอะไรไม่ชัดหรืออาจทำให้ ตาบอดได้ เพราะเชื้อมองออกไปบนกระจกตา”

3.4.3 การเปลี่ยนความหมาย (Negation) การเปลี่ยนความหมายเป็นการ แสดงว่า คำที่จะนิยามมิได้มีความหมายตรงตามตัวอักษรที่เป็นคำตั้งนั้น แต่มีความหมาย เป็นอย่างอื่น ซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ ปรัชญาการณณ์ หรือเรื่องอื่น ๆ เช่น

“กาหลงรัง : ผู้เร่ร่อนไปไม่มีที่พักพิงเป็นหลักแหล่ง”

“ขบเพาะ : เด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว, ผลมะม่วงอ่อน ๆ ขนาดหัวแม่มือ”

“ตะฝุ่น : ว่างงาน, ตกงาน”

“ถีบึงเหียน : มีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามต้องการ”

“เสี้ยนหนาม : ข้าศึกศัตรูที่จะก่อความเดือดร้อนให้”

คำที่จะนำมาเขียนนิยามมีมากมายหลายประเภท ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างคำที่นำมา
นิยามซึ่งเขียนเป็นตัวอย่าง โดยจำแนกประเภทออกเป็น 15 ประเภท คือ

ก. ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ค. ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์

ง. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

จ. การปกครอง สิ่งก่อสร้าง ร้านค้า สาธารณสถาน สถานเริงรมย์

ฉ. สิ่งที่เกี่ยวข้องทางด้านคมนาคม

ช. กีฬา การละเล่น และการบันเทิงประเภทต่าง ๆ

ซ. ศิลปะและวิทยาศาสตร์

ณ. เครื่องมือ เครื่องใช้

ญ. กรรมวิธี

ด. บ้านและเครื่องเรือน

ต. พฤษศาสตร์

ถ. สัตวศาสตร์

ท. เครื่องมือจับสัตว์

ธ. เครื่องดนตรี

ก. ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

1. ช่างตัดเสื้อ : ผู้ชำนาญในการตัดเย็บเสื้อผ้า

2. อายุรแพทย์ : หมอรักษาโรคทางยา

3. ทนายความ : ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าต่างแก้ต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี

4. ทหาร : ผู้มีหน้าที่ในเรื่องรบและการป้องกันประเทศ

5. ตำรวจ : เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุมและ
ปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

1. ลุง : พี่ชายของพ่อหรือแม่

2. ทวด : พ่อหรือแม่ของปู่ ย่า ตา ยาย

3. ป้า : พี่สาวของพ่อหรือแม่

4. อก : น้องของพ่อ
5. แม่เลี้ยง : เมียของพ่อที่ไม่ใช่แม่ตัว

ก. ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์

1. จมูก : อวัยวะส่วนหนึ่งที่ยื่นออกมา อยู่เหนือปาก มีรู 2 รู สำหรับดมกลิ่น และหายใจเข้าออก
2. ปอด : อวัยวะทำหน้าที่เกี่ยวกับการหายใจ อยู่ในร่างกายส่วนช่องท้องของคน
3. ม้าม : อวัยวะภายในร่างกายมีกระเพาะอาหารข้างซ้ายลักษณะคล้ายปอด มีหน้าที่ทำลายเม็ดโลหิตแดง สร้างเม็ดน้ำเหลืองและสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกาย
4. ไต : อวัยวะของคนอยู่ในช่องท้อง ทำหน้าที่ขับของเสียออกมากับน้ำปัสสาวะ
5. มือ : อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่สุดแขน ประกอบด้วยนิ้ว ใช้สำหรับจับ

ง. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1. ทวีป : ส่วนที่เป็นพื้นดินซึ่งมีขนาดใหญ่โตกว้างขวางบนพื้นโลก
2. ประเทศ : พื้นแผ่นดินที่มีประชาชนอาศัยอยู่ มีภาษา การปกครองและอาณาเขตของตน
3. ตำบล : ท้องที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อสะดวกในการปกครอง มีบ้านเรือนของประชาชนเป็นที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่ม มีขนาดใหญ่กว่าหมู่บ้าน แต่เล็กกว่าอำเภอ
4. มหาสมุทร : ผืนแผ่นดินที่กว้างใหญ่ซึ่งมีความเต็มครอบคลุมพื้นที่สามในสี่ของพื้นผิวโลก
5. ทะเลทราย : บริเวณที่กว้างใหญ่เต็มไปด้วยทราย ไม่มีต้นไม้และน้ำ

จ. การปกครอง สิ่งก่อสร้าง ร้านค้า สาธารณสถาน สถานเจริญมัย

1. นายกรัฐมนตรี : ตำแหน่งหัวหน้าคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นประมุขสูงสุดทางด้านการบริหารบ้านเมือง
2. อนุสาวรีย์ : วัตถุที่สร้างไว้เพื่อเป็นที่ระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
3. ธนาคาร : บริษัทที่ทำการรับฝาก ถอน และให้กู้เงินตรา
4. ท่าอากาศยาน : สนามสำหรับให้เครื่องบินขึ้นลง รวมทั้งเป็นสถานที่บริการน้ำมันเครื่องบินและซ่อมแซมเครื่องบินด้วย
5. ในตึกลับ : สถานขายอาหาร เครื่องดื่ม มีดนตรี ติลลศ ซึ่งเปิดผลากลางคืน

จ. สิ่งที่เกี่ยวข้องทางด้านคมนาคม

1. เรือกำปั่นใบ : เรือกำปั่นที่มีเสาขึ้นออกไป สำหรับผูกสายใบ มีเสากระโดง 3 เสา มีใบ
2. สะพาน : สิ่งปลูกสร้างที่ทำด้วยไม้ หิน คอนกรีต หรือเหล็ก ทอดข้ามแม่น้ำ ลำคลอง ทางรถไฟ หรือทำยื่นลงไปในน้ำ
3. แพร : ไม้หรือสิ่งอื่นที่เอามาผูกมัดติดกันมาก ๆ สำหรับใช้เป็นพาหนะทางน้ำ
4. รถราง : รถที่พ่วงกันเป็นขบวน ขับเคลื่อนไปด้วยกระแสไฟฟ้า วิ่งไปตามราง
5. บัลลูน : ลูกกลมขนาดใหญ่ บรรจุแก๊สที่เบากว่าอากาศ ทำให้ลอยได้

ข. กีฬา การละเล่น และการบันเทิงประเภทต่าง ๆ

1. ยูโด : ศิลปะการต่อสู้ของชาวญี่ปุ่น โดยการกดปล้ำขัดขาและทุ่มคู่ต่อสู้
2. รักบี้ : กีฬาอย่างหนึ่งคล้ายฟุตบอล แต่ใช้มือจับได้ มีผู้เล่นฝ่ายละ 15 คน ใช้ลูกบอลมีลักษณะกลมรี
3. เทนนิส : กีฬาชนิดหนึ่ง ผู้เล่นใช้ไม้แร็กเกตตีลูกยางกลมหุ้มสักหลาด ข้ามตาข่ายจึงเรียกฟันโต้กันไปมา ใช้ผู้เล่น 2 หรือ 4 คน
4. ภาพยนตร์ : ภาพฉายด้วยเครื่องทำให้เห็นเป็นเคลื่อนไหวได้บนจอ
5. ปิกนิก : การพากันไปเที่ยวช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และมีของกินไปร่วมรับประทานกัน

ข. ศิลปะและวิทยาศาสตร์

1. ประติมากรรม : ศิลปะจำพวกจิตรศิลป์ที่เกี่ยวกับการแกะสลักหรือปั้นให้เป็นรูปหรือลวดลายต่าง ๆ
2. วรรณคดี : หนังสือที่ได้รับยกย่องว่าแต่ดี
3. ศิลปین : ผู้มีศิลปะในการแสดงเกี่ยวกับเรื่องร้องรำทำเพลง
4. กาแล็กซี : ระบบรวมของดาวฤกษ์ ประกอบด้วยกลุ่มดาวฤกษ์ กระจุกดาวเนบิวลา ฝุ่นธุลีคอสมิก และที่วางรวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อน มีลักษณะต่าง ๆ กัน
5. ปากกาลูกกลิ้ง : ชื่อเครื่องเขียนชนิดหนึ่ง ปลายปากกาทำด้วยโลหะหรือสารสังเคราะห์เป็นรูปทรงกลมและหมุนได้อย่างอิสระ ปลายปากกาทำหน้าที่เป็นลิ้นปิดเปิดหมึก ขณะเขียนหมึกจะไหลออก ถ้าไม่เขียนปลายปากกาจะปิด

ณ. เครื่องมือเครื่องใช้

1. ขวาน : เครื่องมือสำหรับตัด ฟัน ผ่า ถากไม้ ทำด้วยเหล็กมีสันหนา
2. กรรไกร : เครื่องมือสำหรับตัดโดยใช้หนีบ มี 2 ขา
3. เลื่อย : เครื่องมือสำหรับตัด ทำด้วยเหล็กกล้า มีคมเป็นฟันจ๊ก ๆ
4. ตะเกียง : เครื่องใช้สำหรับตามไฟ มีรูปร่างต่าง ๆ
5. โทรศัพท์ : เครื่องมือสื่อสารที่พูดติดต่อกันได้ในระยะไกลโดยใช้สายหรือไร้สาย

ญ. กรรมวิธี

1. การฆ่าเชื้อ : การใช้ความร้อนฆ่าเชื้อโรคในน้ำนมหรือของเหลว
2. การวัดผล : การประเมินผลการเรียนการสอน
3. การตอน : การทำลายอวัยวะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสืบพันธุ์ เพื่อไม่ให้เกิดลูก
4. การสืบสวน : การเสาะหาบทพวนเหตุที่เกิดขึ้น
5. นันทนาการ : กิจกรรมที่ทำร่วมกันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและผ่อนคลายความตึงเครียด

ค. บ้านและเครื่องเรือน

1. ห้องโถง : ห้องโถ่งกว้างอยู่กลางตัวเรือนหรืออาคาร
2. ห้องนอน : ห้องที่ใช้สำหรับหลับนอนพักผ่อน
3. ตู้ : เครื่องใช้ชนิดหนึ่ง มีลักษณะต่าง ๆ กัน ใช้สำหรับเก็บของ เช่น หนังสือ เสื้อผ้า เป็นต้น
4. โต๊ะรับแขก : โต๊ะชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นชุด สำหรับต้อนรับผู้มาเยี่ยม
5. เตียง : ที่สำหรับนอนหรือตั้งสิ่งของ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ค. พฤษศาสตร์

1. ราตรี : ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ใบยาว ขอบขนาน ปลายแหลม ดอกออกเป็นช่อสีเขียวก่ำ ดอกเป็นหลอดแคบ ๆ ปลายกลีบแยกเป็น 5 แฉกดอกจะบานตอนกลางคืนถึงเช้า มีกลิ่นหอมแรง
2. ผกากรอง : ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ลำต้นตรง กิ่งสีเหลี่ยม ใบเดี่ยวรูปไข่ ปลายแหลมออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน ใบมีขน ช่อดอกกลม ก้านยาว ดอกย่อยมีจำนวนมากเรียงกันเป็นกระจุก มีหลายสี เช่น ขาว เหลือง ชมพู ส้ม แดง
3. ฟัก : ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง ลำต้นยาวหลายเมตร มีขนหยาบทั้งต้น มี

มือเกาะ 2-3 แขนง ใบเดี่ยวขนาดใหญ่แผ่กว้างเป็นแฉก มีขน
ทั้ง 2 ด้าน ดอกเดี่ยวออกตามง่ามใบ สีเหลือง ผลเป็นท่อน
กลมยาว

4. ปีบ : ชื่อไม้ต้นขนาดกลางชนิดหนึ่ง เปลือกต้นจรรยาใบประกอบแบบ
ขนนก ใบย่อยรูปไข่ มีปลายใบแหลม โคนใบกลมมน ดอกออกเป็นช่อใหญ่ ดอกทยอยบาน กลีบดอกสีขาว มีโคนกลีบเชื่อม
ติดกัน ปลายกลีบแยกเป็น 5 กลีบ มีกลิ่นหอม ผลเป็นฝัก
เมื่อแก่จะแตกออก ภายในมีเมล็ดเป็นจำนวนมาก
5. พุเรียน : ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง ลำต้นตั้งตรงใบเดี่ยวเรียงสลับกัน ปลายใบเรียบ
แหลม ด้านท้องใบสีน้ำตาล ดอกออกเป็นช่อตามกิ่ง ดอกบาน
ตอนบ่าย ผลรูปไข่ขนาดใหญ่ เปลือกผลมีหนามแหลม เนื้อ
มีกลิ่นหอม รสหวานมัน สีเหลือง มีหลายพันธุ์ เช่น กบ กำป่วน
ชะนี ก้านยาว หมอนทอง

ก. สัตวศาสตร์

1. นกยูง : ชื่อนกขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง เป็นนกสวยงาม ปากสีดำ ปลายปาก
สีเหลืองอ่อน ขาสีดำ มีเดือยทั้งตัวผู้และตัวเมีย ตัวผู้มีแววบน
หลังและขนหางยาว ใช้รำแพนเกี้ยวพาราสีตัวเมีย ตัวเมียไม่มี
แววขนหางสั้น
2. ปลาแก้มขี้ : ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง รูปร่างคล้ายปลาตะเพียน ลำตัวค่อนข้าง
ยาว แบนข้าง หัวเล็ก ปากเล็ก มีหนวดสั้นและเล็ก 4 เส้น เกล็ดใหญ่
ลำตัวและหัวสีขาวเงิน หลังสีน้ำตาลอ่อน กระพุ้งแก้มสีแดงเหมือน
รอยขี้ ครีบหลัง ครีบคั่น ครีบท้อง สีแดง ครีบหางมีแถบสีดำ
3. ปลาหมึก : ชื่อสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังชนิดหนึ่ง มีหนวดบริเวณหัว อาศัย
ในทะเล มีถุงบรรจุน้ำสีดำอย่างหมึก สำหรับพ่นเพื่อพรางตัว
4. ปูเสฉวน : ชื่อสัตว์ทะเลจำพวกปูชนิดหนึ่ง กระดองมีความกว้างมากกว่า
ความยาว ตาเป็นก้านยาวและแข็งแรง ก้ามสองข้างมีขนาดใหญ่ไม่
เท่ากัน ขาเดินเจริญดีเพียง 3 คู่ ท้องยาวเรียวบิดงอเป็นเกลียว
และนิยมใช้สอดเข้าไปในเปลือกหอยกาบเดี่ยว เปลือกสีแดงแต้ม
ด้วยจุดสีขาว กระจัดกระจายและมีขนหยาบสีแดงบนก้ามและ
ขาเดิน อาศัยแถบชายทะเล
5. เต่าตนุ : ชื่อเต่าทะเลชนิดหนึ่ง หัวป้อมสั้น ปากสั้น เกล็ดเรียงต่อกัน

กระดองหลังโค้งมน ท้องแบนราบ ขาทั้ง 4 ขาแบนเป็นพาย
ขาคู่หน้ายาว กระดองหลังสีน้ำตาลอมเขียว ขอบเกล็ดมีลาย
เส้นกระจายคล้ายแสงอาทิตย์

ท. เครื่องมือจับสัตว์

1. คัดช้อน : ชื่อเครื่องจับปลาชนิดหนึ่งใหญ่กว่าสวิง ตักเป็นร่างแห ขอบเป็นรูปสามเหลี่ยม มีด้ามจับ
2. จันท้าว : ชื่อเครื่องยิงสัตว์ชนิดหนึ่ง มีสายไปต่อกับคันธนูหรือโกป็น เมื่อสัตว์ไปกระทบสายเข้าก็ลั่น คันธนูหรือโกป็นก็จะปล่อยเครื่องยิงไปถูกสัตว์
3. กระจู้ : ชื่อเครื่องตกปลาไหลชนิดหนึ่ง สานด้วยไม้ไผ่ รูปคล้ายหม้อ กอสูงมีงาแขงอยู่ริมกัน ห้อยเหยื่อไว้ในกะพล้อ
4. กะวะ : ชื่อเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง สำหรับรุนกุ้ง รุนเคยตามชายฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเล รูปคล้ายสวิง
5. ขอ : ชื่อเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง เป็นร่างแหขึงให้กางออกด้วยโครงไม้ไผ่ ผู้ยกขอจะกดร่างแหให้จมลง เมื่อปลาว่ายเข้ามา จะกดคันยกที่มีน้ำหนักถ่วงให้ร่างแหพ่นน้ำ ปลาจะติดอยู่ในร่างแห

ธ. เครื่องดนตรี

1. ระนาด : ชื่อเครื่องตีชนิดหนึ่ง มีรางยาวตอนบน มีไม้แผ่นจึงแขวนไว้บนราง ประมาณ 18-21 ลูก ใช้ไม้ตี 2 อัน
2. เป็ : ชื่อเครื่องเป่าชนิดหนึ่ง ทำด้วยไม้จริงกลึงเป็นรูปหัวบานท้ายบานตรงกลางป่องภายในกลวง ทางหัวที่ใส่ลิ้นเป็นช่องเล็ก ทางปลายปากรูใหญ่ ตอนกลางป่อง เจาะรูนิ้วสำหรับเปลี่ยนเสียง 6 รูใช้เป่าเป็นเพลง มีหลายชนิด เช่น เป็นอก เป็กลาง เป็ใน เป็อ้อ เป็ซอ
3. ขิม : ชื่อเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง รูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมกางหมู ด้านข้างทั้งสองมน ใช้นตีด้วยไม้คู่ เสียงไพเราะมาก
4. แคน : ชื่อเครื่องดนตรีที่ใช้เป่าของชาวอีสาน ทำด้วยไม้ขนาดเท่านิ้วมือ ใส่ลิ้นตรงกลางลำ นำมาเรียงผูกติดกันเข้าเป็น 2 แถว แถวละ 7 ลำ มีเต้าแคนทำด้วยไม้จริง สำหรับเป่าเป็นเพลง
5. ฆ้อง : ชื่อเครื่องตีชนิดหนึ่ง ทำด้วยโลหะ รูปร่างคล้ายฉาบ มีปุ่มกลมตรงกลางและมีฐานแผ่ออกไปโดยรอบ หักปุ่มออกไปเป็นขอบคนละด้านกับปุ่มที่โป่งออกมา และมีไม้ตี

แบบฝึกหัด

1. จงเขียนคำนิยามเกี่ยวกับ อาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือ ส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์
 - 1.1 ชาวประมง
 - 1.2 ช่างทอง
 - 1.3 ช่างเสริมสวย
 - 1.4 ช่างตัดเสื้อ
 - 1.5 ทวด
 - 1.6 ลุง
 - 1.7 ยาย
 - 1.8 กระจ่างอาหาร
 - 1.9 ลำไส้ใหญ่
 - 1.10 ไต
2. จงเขียนคำนิยามเกี่ยวกับ ร้านค้า สถานเริงรมย์ สาธารณสถาน การคมนาคม เครื่องมือ เครื่องใช้
 - 2.1 ร้านขายของชำ
 - 2.2 ซูเปอร์มาร์เก็ต
 - 2.3 ผับ
 - 2.4 คาเฟ่
 - 2.5 อนุสาวรีย์
 - 2.6 ทางหลวง
 - 2.7 สะพานลอย
 - 2.8 มืดพับ
 - 2.9 กระจ่างน้ำ
 - 2.10 ตะหลิว
3. จงเขียนคำนิยามเกี่ยวกับ กีฬา การละเล่น ศิลปะ และวิทยาศาสตร์
 - 3.1 เบสบอล
 - 3.2 สุนัขเกอร์
 - 3.3 ตีจับ
 - 3.4 หมากเก็บ
 - 3.5 เป้ากบ
 - 3.6 จิตรกรรมฝาผนัง

- 3.7 ช่อฟ้า
- 3.8 น้ำค้าง
- 3.9 การความแน่น
- 3.10 ลูกเห็บ
- 4. จงเขียนคำนิยามเกี่ยวกับ กรรมวิธี บ้าน เครื่องเรือน และเครื่องมือจับสัตว์
 - 4.1 ขนมกรก
 - 4.2 ลอดช่อง
 - 4.3 ห้องรับแขก
 - 4.4 ห้องนั่งเล่น
 - 4.5 โต๊ะหมู่บูชา
 - 4.6 เก้าอี้รับแขก
 - 4.7 ตู้หนังสือ
 - 4.8 แร้วดักปู
 - 4.9 สวิง
 - 4.10 ลอบ
- 5. จงเขียนคำนิยามเกี่ยวกับ พฤษศาสตร์ สัตวศาสตร์ ดนตรี
 - 5.1 ตำลึง
 - 5.2 มะละกอ
 - 5.3 มะดัน
 - 5.4 ชงโค
 - 5.5 แรด
 - 5.6 แมวน้ำ
 - 5.7 ปลาหู
 - 5.8 ปลาดะเพียน
 - 5.9 ไปงกลาง
 - 5.10 แคน